

PRESSEMEDDELELSE fra EU's Narkotika-agentur i Lissabon

ÅRSBERETNING 2007: HØJDEPUNKTER

Positive meldinger fra EU's beretning om narkotikasituationen skæmmes af høje tal for narkotikarelaterede dødsfald og stigende kokainbrug

(22.11.2007, LISSABON **MÅ IKKE OFFENTLIGGØRES FØR KL. 10.00 CET**) Efter i mere end et årti at have oplevet et stigende stofbrug ser Europa nu ud til at være på vej ind i en mere stabil fase, siger **EU's narkotikaovervågningscenter (EONN)**. Ikke alene er der tegn på, at heroinbrugen og den intravenøse brug generelt er blevet mindre udbredt, men nye data tyder også på, at omfanget af cannabisbrug nu er ved at stabilisere sig efter en periode med vedvarende stigning. Ikke desto mindre skæmmes de positive meldinger fra EU's beretning om narkotikasituationen af høje tal for narkotikarelaterede dødsfald og en stigende kokainbrug. Disse kommentarer kommer i dag, hvor agenturet offentliggør sin **Årsberetning for 2007 om narkotikasituationen i Europa** i Bruxelles.

- **Cannabis:** Brugen er ved at stabilisere sig, og der er tegn på, at stoffets popularitet blandt de unge er vigende. Men intensiv brug af cannabis vækker bekymring på det sundhedsmæssige område — op mod 3 millioner mennesker menes at bruge stoffet dagligt, eller næsten dagligt.
- **Kokain:** Skønnene stiger igen. Ca. 4,5 millioner europæere angiver at have brugt dette stof det sidste år. Et rekordstort antal beslaglæggelser af kokain i Europa: 107 ton i 2005, en stigning på over 45% i forhold til de beslaglagte mængder i 2004.
- **HIV:** Samlet positiv vurdering, men 3 500 nye smittede blandt intravenøse stofbrugere i 2005 understreger behovet for en fortsat indsats. Op mod 200 000 intravenøse stofbrugere lever med hiv. Op mod 1 million mennesker lever med HCV, 'Europas skjulte epidemi'.
- **Dødsfald:** Europa risikerer at ikke at kunne leve op til målene om at reducere narkotikarelaterede dødsfald. Mellem 7 000 og 8 000 dødsfald om året på grund af overdosis, og de seneste data peger ikke i retning af nogen nedadgående tendens.

Brugen af cannabis er ved at stabilisere sig, og der er tegn på, at stoffets popularitet blandt de unge er vigende

Næsten en fjerdedel af alle voksne i EU — ca. 70 millioner mennesker mellem 15–64 år — har prøvet cannabis på et eller andet tidspunkt i deres liv, og omkring 7% — 23 millioner — har brugt det inden for det sidste år. Men selv om cannabis fortsat er Europas mest almindeligt brugte ulovlige stof, og brugen heraf er historisk høj, giver de seneste oplysninger om tendenser anledning til 'forsigtig optimisme', siger rapporten.

Efter et eskalerende cannabisbrug op gennem 1990'erne, og mere beskedne stigninger efter 2000, tyder de seneste data på, at cannabisbrugen nu er ved at stabilisere sig, navnlig i landene, hvor der er stor udbredelse. Og i nogle medlemsstater er der tegn på, at dette stofs popularitet kan være vigende blandt de yngre aldersgrupper.

Ifølge beretningen har i gennemsnit 13% af de unge europæere (15–34 år) prøvet cannabis i de seneste 12 måneder. De højeste satser er indberettet af **Spanien (20%), Den Tjekkiske Republik (19,3%), Frankrig**

(16,7%), **Italien** (16,5%) og **Det Forenede Kongerige** (16,3%) (Tabel GPS-11, figur GPS-4, tal fra nationale undersøgelser). Blandt landene med stor udbredelse viser de seneste data i **Spanien** over tendenserne, at disse satser nu har stabiliseret sig eller er begyndt at falde, og de er endog faldet med ca. 3–4 procentpoints i **Den Tjekkiske Republik, Frankrig** og **Det Forenede Kongerige**. Og de seneste data fra landene med mellemstor udbredelse viser en stabilisering i **Danmark** og **Nederlandene** og faldende niveauer i **Tyskland**.

Blandt **Det Forenede Kongeriges** yngre cannabisbrugere (16–24 år) faldt brugen sidste år fra 28,2% i 1998 til 21,4% i 2006, hvilket tyder på, at dette stof er blevet mindre populært i denne gruppe (figur GPS-10). Og ifølge den spanske skoleundersøgelse faldt brugen sidste år blandt de 14–18-årige fra 36,6% i 2004 til 29,8% i 2006.

Selv om omfanget af cannabisbrug fortsat synes at være stigende blandt unge voksne i **Ungarn, Slovakiet** og **Norge**, er der for det meste kun tale om små stigninger, som generelt er mindre udtalte i de seneste skøn. Undtagelsen er **Italien**, hvor cannabisbrug sidste år steg fra 12,8% i 2003 til 16,5% i 2005 (tal GPS-4).

Fokus flyttet til intensivt brug af cannabis

Kun en forholdsvis lille andel af cannabisbrugere angiver, at de bruger stoffet regelmæssigt og intensivt, men dette udgør fortsat 'et betydeligt antal enkeltpersoner', siges det i beretningen. **EONN** skønner, at omkring en femtedel (18%) af de 70 millioner voksne (15–64 år), der har prøvet cannabis nogensinde, angiver at have brugt det i den seneste måned — over 13 millioner europæere. Skønsmæssigt har 1% af Europas voksne — omkring 3 millioner mennesker — menes at bruge stoffet dagligt, eller næsten dagligt. Udbredelsen er generelt højere blandt yngre aldersgrupper, navnlig blandt unge mænd (figur GPS-7).

EONN's formand, Marcel Reimen siger: 'Selv om det er opløftende, at cannabisbrugen er hørt op med at eskalere, er det nu tid til at rette opmærksomheden mod en forbedret overvågning over hele Europa af mere intensive forbrugsmønstre. Agenturet er allerede sammen med medlemsstaterne i gang med at udvikle nye metoder til indberetning af denne specifikke problemstilling og til forbedring af sine skøn. En forståelse af, hvordan og hvorfor cannabisbrugere kan udvikle problemer, er afgørende for planlægningen af indsatsen og for vurderingen af de mulige sundhedsmæssige virkninger af Europas mest forbrugte ulovlige stof.'

Mellem 1999 og 2005 er antallet af europæere, der søger behandling for cannabisproblemer tæt ved tredoblet. Dog synes denne opadgående tendens nu at være ved at stabilisere sig. I denne periode steg antallet af nye anmodninger om behandling for cannabisproblemer fra 15 439 til 43 677 klienter, og i 2005 var over en fjerdedel (29%) af alle nye behandlingsanmodninger cannabisrelaterede (figur TDI-1, del ii; kapitel 3, figur 4).

Det er fortsat uklart, i hvilket omfang denne stigende efterspørgsel var resultatet af en stigning af den intensive brug og efterfølgende behandlingstilbud. Også andre faktorer kan spille ind, f.eks. et større antal henvisninger fra det strafferetlige system, bedre indberetning, eller åbning af nye behandlingstilbud til cannabisbrugere.

'Cannabis-situationen i Europa kompliceres ydermere af markedsfaktorer', hedder det i beretningen. Over halvdelen af EU's medlemsstater rapporterer nu om en vis indenlandsk produktion af cannabis. Hjemmedyrket cannabis kan være meget stærk, men kan være vanskeligere at spore end den importerede variant, fordi der er mindre sandsynlighed for beslaglæggelse på grund af de kortere forsyningsruter. Et af agenturets prioriterede indsatsområder i 2008 vil være at få analyseret cannabismarkedet.

Der er nu ved at blive udviklet nye tiltag i Europa, der skal imødekomme de forskellige behov hos lejlighedsvis, regelmæssige og intensive brugere af cannabis (selv om den forskning, der findes på området, fortsat stammer fra USA eller Australien). Sådanne tiltag omfatter internetbaserede initiativer, der gør det muligt for brugerne at registrere deres brugsmønstre, samt mobiltelefonbeskeder, der skal informere og rådgive dem. Næsten halvdelen af EU's medlemsstater (13 lande) beretter nu om, at der findes specialiserede behandlingstilbud til problematiske cannabisbrugere.

De seneste skøn viser, at kokainbrugen stiger igen

Ca. 4,5 millioner europæere (15–64 år) menes at have brugt kokain i de seneste 12 måneder, siger **EONN**, som reviderer sit skøn i sin **Årsberetning for 2006** på 3,5 millioner voksne. I beretningen hedder det: 'Det generelle billede af en situation, der i sidste års rapport mentes at være stabiliseret, drages også i tvivl af nye (europæiske) data, som peger på en general stigning i brugen'.

På trods af store variationer de enkelte lande imellem bekræfter de nye data kokains plads som Europas foretrukne stimulans og som det næstmest udbredte ulovlige stof efter cannabis — og foran ecstasy og amfetaminer. **EONN** skønner, at ca. 12 millioner europæere — 4% af alle voksne — på et eller tidspunkt har prøvet kokain. Omkring 2 millioner mennesker har taget kokain i den seneste måned, mere end dobbelt så mange som det skønnede tal for ecstasy.

Blandt de unge voksne (15–34 år) blev der registreret stigninger i kokainbrugen sidste år i de fleste af de lande, der indberettede nye undersøgelsestal, selv om stigningerne i landene med den største udbredelse — **Spanien** og **Det forenede Kongerige**— var relativt små, hvilket tydede på, at udbredelsen kan være ved at klinge af. Der blev meldt om markante stigninger i **Danmark** og **Italien** (kapitel 5, figur 7).

Kokains indflydelse på folkesundheden

En indikation af, hvordan kokainbrug påvirker folkesundheden, er den stigende efterspørgsel efter behandling for stofbrug. I 2005 var tæt ved en fjerdedel (22%) af alle nye behandlingsanmodninger i Europa kokainrelaterede, i alt 33 027 klienter, sammenlignet med 12 633 i 1999 (figur TDI-1, del ii). **Spanien** og **Nederlandene** rapporterer om et stort antal kokainbrugere blandt klienter i narkotikabehandling. Disse lande står også for størsteparten af indberetningerne om kokainbehandling i Europa.

Ifølge beretningen skal de eksisterende behandlingstilbud tilpasses et bredt spektrum af klienter: socialt integrerede fritidsbrugere, som tager kokain sammen med alkohol eller andre stoffer; brugere med opioidproblemer, som sprøjter kokain med heroin; og et begrænset antal stærkt marginaliserede crackkokainbrugere. Der blev indberettet omkring 400 dødsfald vedrørende kokainbrug i Europa i 2005. Men de sundhedsmæssige konsekvenser afdækkes ofte ikke godt nok i de eksisterende indberetningssystemer. Der skal være særlig fokus på dette emne i det *Udvalgte tema* om 'Kokain og crackkokain: Et stigende problem for folkesundheden (se presseresmétt).

Rekordstore mængder kokain beslaglagt

Der er også andre indikatorer, der viser en stigende tendens, hvilket bekræfter kokains stigende betydning i forbindelse med narkotikaproblemet i Europa, hedder det i beretningen. Mellem 2000 og 2005 steg både antallet af kokainbeslaglæggelser og de beslaglagte mængder generelt på europæisk plan. I 2005 blev der foretaget skønsmæssigt 70 000 beslaglæggelser af kokain, svarende til et rekordstort tal på 107 ton, en stigning på over 45% i forhold til de mængder, der blev beslaglagt i 2004.

Den vigtigste indgang i Europa er fortsat Den **Iberiske Halvø**, og der har været en markant stigning i antallet af kokainbeslaglæggelser og beslaglagte mængder i **Spanien** og **Portugal**. **Spanien** tegnede sig for omkring halvdelen af det samlede antal beslaglæggelser og beslaglagte mængder (48,4 ton i 2005, sammenlignet med 33,1 ton i 2004). Og **Portugal** overhalede **Nederlandene** som det land, der havde de næststørste beslaglagte mængder (18,1 ton i 2005, sammenlignet med 7,4 ton i 2004) (Tabel SZR-10).

Det meste af den kokain, der beslaglægges i Europa, kommer til kontinentet fra **Sydamerika** eller via **Centralamerika** og **Caribien**, men også **vestafrikanske lande** bruges i stigende omfang som alternative transitruter. EU's reaktion på ændringer i smuglerruter er en forstærket koordinering og et øget samarbejde mellem medlemsstaterne. Et eksempel herpå er oprettelsen i september 2007 i Portugal af *Maritime Analysis and Operations Centre—Narcotics* (MAOC-N), et samarbejde mellem syv EU-medlemsstater (**Spanien, Irland, Frankrig, Italien, Nederlandene, Portugal** og **Det Forenede Kongerige**) samt Europol.

De kokainrelaterede overtrædelser steg i perioden 2000–2005 i alle europæiske lande undtagen Tyskland, hvor antallet var forholdsvis stabilt. EU-gennemsnittet steg med 62% i denne periode (kapitel 1, figur 1).

Hiv: samlet positiv vurdering, men omkring 3 500 nye smittede blandt intravenøse stofbrugere i 2005

Overførslen af hiv blandt intravenøse stofbrugere var lav i de fleste EU-lande i 2005. Dette positive billede afspejler en større adgang til prævention, behandling og skadesreducerende tiltag og intravenøs brugs faldende popularitet i nogle lande. Med udbygningen af tjenesterne er den hiv-epidemi, der tidligere er set i Europa, stort set blevet undgået.

Ifølge rapporten: 'giver situationen i **Estland, Letland og Litauen** fortsat anledning til bekymring, men også her peger de fleste af de nyere data på et relativt fald i nye tilfælde af infektion'. Som et resultat af det færre antal tilfælde af hiv-overførsel vil det samlede omfang af smitte ⁽¹⁾, der skyldes intravenøs stofbrug, sandsynligvis være faldende, navnlig i områder, hvor udbredelsen har været høj (figur INF-2). **Portugal** indberetter flest nye tilfælde af hiv-overførsel blandt intravenøse stofbrugere i de EU-lande, for hvilke der foreligger data (ca. 850 nye tilfælde af smitte, der blev diagnosticeret i 2005).

Selv om intravenøs stofbrug er blevet mindre vigtig som kilde til overførsel af hiv, skønner **EONN**, at det i 2005 fortsat tegnede sig for ca. 3 500 nydiagnosticerede tilfælde af hiv i EU. Dette tal er måske lavt set i historisk perspektiv, men udgør fortsat et betydeligt folkesundhedsproblem. Ifølge rapporten lever mellem 100 000 og 200 000 mennesker, der på et eller andet tidspunkt har indtaget stoffer ved injektion, med hiv.

Hepatitis C-virus (HCV) er imidlertid mere udbredt blandt intravenøse stofbrugere i EU end hiv, og er mere jævnt fordelt. **EONN** skønner, at ca. 1 million mennesker, der på et eller andet tidspunkt har indtaget stoffer ved injektion, lever med HCV. Undersøgelser, der er udført i perioden 2004–2005, viste generelt en høj forekomst af HCV, hvilket illustreres af det forhold, at de fleste lande (17) berettede om tal på over 60% i mindst én af de grupper af intravenøse stofbrugere, der blev undersøgt. I modsætning til den tilsyneladende succes med forebyggelse af hiv-smitte, synes forebyggelse og skadesreduktionstiltag at have en svagere gennemslagskraft over for HCV, 'Europas skjulte epidemi'.

Europa risikerer ikke at kunne leve op til målene om at reducere narkotikarelaterede dødsfald.

Overdosis er den væsentligste årsag til dødsfald blandt unge europæere, der kan undgås, siger **EONN**. Men de seneste europæiske data viser, at antallet af narkotikarelaterede dødsfald er historisk højt og ikke længere er faldende, hvilket understreger behovet for, at de politiske beslutningstagere sætter større fokus på dette problemfelt (kapitel 8, figur 13). Reduktion af antallet af narkotikarelaterede dødsfald er en specifik målsætning for den nuværende europæiske narkotikahandlingsplan (2005–2008).

EONN skønner, at der var mellem 7 000 og 8 000 narkotikarelaterede dødsfald i **EU** og **Norge** i 2005, der primært havde sammenhæng med opioidbrug. Der er i nogle lande rapporteret om stigninger i antallet af dødsfald, med de mest markante stigninger på over 30% i **Grækenland** (2003–2005), **Østrig** (2002–2005), **Portugal** (2003–2005) og **Finland** (2002–2004).

De narkotikarelaterede dødsfald i **EU** og **Norge** faldt med 6% i 2001, med 14% i 2002 og med 5% i 2003 (kapitel 8, figur 13), efterfulgt af kraftige stigninger i 1980'erne og starten af 1990'ere, og konstante stigninger fra slutningen af 1990'erne og frem til 2000. Der skete ifølge forrige års **Årsberetning** en opbremsning i den markante nedadgående tendens i antallet af dødsfald mellem 2000 og 2003 efter en lille stigning i antallet af narkotikarelaterede dødsfald mellem 2003 og 2004 (tabel DRD-2, del i).

Hvor et eskalerende heroinbrug og intravenøs stofbrug var de sandsynlige årsager til de tidligere stigninger i antallet af dødsfald, er det ikke tilfældet i dag, hvor heroinbrugen i Europa synes at være stabil i de fleste lande. 'Der er et presserende behov for at forske i, hvorfor antallet af narkotikarelaterede dødsfald fortsætter med at

være så højt', siger **EONN's direktør Wolfgang Götz**. Til de risikofaktorer, der kan bidrage til problemet, hører et større blandingsbrug blandt opioidbrugere og en stigende tilgængelighed af heroin.

Det skønnes, at der i 2006 blev produceret 6 610 ton opium — 92% i **Afghanistan**. Den globale potentielle produktion af heroin blev anslået til 606 ton i 2006, en stigning fra 472 ton i året før (UNDC, 2007). Selv om virkningen af en rekordstor opiumproduktion endnu ikke er slået igennem på tallene for heroinforbruget i Europa, advarer beretningen: 'Der må sættes spørgsmålstejn ved, om den generelt stabile eller forbedrede situation, der er iagttaget med hensyn til heroinbrug i Europa, er bæredygtig i betragtning af den stigende opiumproduktion i Afghanistan'.

Forskningen viser, at substitutionsbehandling reducerer risikoen for dødelige overdoser, men alligevel indberettes der hvert år en række dødsfald i forbindelse med misbrug af substitutionsmedicin. Flere lande rapporterede om, at det syntetiske opioid, metadon, sammen med andre psykoaktive stoffer, er involveret i en betydelig andel af de narkotikarelaterede dødsfald. Ved at overvåge disse dødsfald og de nærmere omstændigheder omkring dem kan man få vigtige oplysninger, der kan forbedre substitutionstilbud og være med til at forme forebyggende og skadesreducerende tiltag.

Til de foranstaltninger, der kan bidrage til at reducere antallet af narkotikarelaterede dødsfald og dødelighed, hører lettere adgang til behandling; risikoreduktionsstrategier for løsladte stofbrugere; førstehjælpskurser for stofbrugere, så de kan reagere i en nødsituation; samt uddannelse af behandlingspersonale i håndtering af risici ved blandingsbrug. Men ifølge rapporten 'mangler Europa stadig generelt en overordnet strategi for forebyggelse af overdoser'.

Wolfgang Götz siger: 'Over 7 000 mennesker, der mister livet hvert år, er en overvældende indikation af, at vi ikke gør tingene korrekt, når det drejer sig om forebyggelse af overdoser i Europa. Vi har gjort reelle fremskridt, når det drejer sig om at reducere udbredelsen af hiv blandt stofbrugere. Nu skal tilsvarende effektive tiltag også kunne nedbringe antallet af narkotikarelaterede dødsfald. Det vil kræve nytænkning, beslutsomhed og vision, og i sidste instans en reel vilje fra de politiske beslutningstageres side til at investere i programmer til reduktion af overdoser'.

Bemærkninger: De i beretningen forelagte data vedrører 2005 eller det senest tilgængelige år. Tal og tabeller, der omtales i pressemeddelelsen, findes i selve beretningen eller i *Statistical bulletin 2007*. Oplysninger om og links til alle årsberetninger, serviceydelser og arrangementer er tilgængelige på:
<http://www.emcdda.europa.eu/events/2007/annualreport.cfm>

(¹) For 'omfanget af smitte', se <http://www.who.int/healthinfo/bod/en/index.html>